

DEKANOVA ZAKLJUČNA RIJEČ

Preuzvišena gospodo Biskupi, draga braćo svećenici, te svi koji na ovom skupu izdržaste do kraja – sestre i braćo u Kristu!

S Božjom pomoću privodimo kraju XXX. Teološko-pastoralni tjedan hrvatskoga klera u Zagrebu. Pred dvanaest mjeseci bilo je sumnji da li ćemo ovo siječansko zborovanje 1990. uopće doživjeti. Doista, dugujemo veliku hvalu Gospodinu, što smo se i ove zime mogli u miru sastati. Sudbina slijedećega Tjedna i opet je u rukama Providnosti...

Iskreno zahvaljujem Uzoritome g. Kardinalu i Preuzvišenoj gg. Biskupima, koji su nas u granicama svojih mogućnosti počastili svojom nazočnošću. Hvala im napose na predvođenju koncelebracije i na homilijama. U isti mah, hvala svima koji su pridonijeli da ovogodišnje slavljenje Euharistije bude na Tjednu življe i skladnije provedeno.

Hvala svim ustrajnim i velikodušnim sudionicima ovoga skupa, napose svećenicima iz domaće i inozemne pastve. Ovi posljednji s trpkocim naglašavaju da su prispjeli iz »iseljene Hrvatske«. Ali, na svakom se koraku moglo vidjeti da nam nimalo nisu otuđeni. Dapače, u mnogočem su življi i poletniji od nas. Uvijek će nam biti dragi i dobrodošli gosti, kojih ne možemo zaboraviti, kao što ni oni ne zaboravljaju svoga kršnog zavičaja. Nadasve hvala gospodama i gospodi predavačima. Sretni smo, što je napokon ugledao svjetlo dana Zbornik radova iz siječnja 1988. Onaj od prošle godine još je u carstvu mogućnosti, što u suvremenom žargonu znači – na disketama. A za ovogodišnji molimo materijale!

Hvala Upravi Dječaćkog sjemeništa, našem gostoprincu. Poimenice hvala vlč. Ocu Rektor, kojemu je prvi dan službovanja protekao u primanju gostiju ovoga skupa. Hvala čč. sestrama, i u kuhinji i drugdje po kući, za njihov trud i požrtvovnost. Da se negdje na monitoru moglo pratiti što sve čine za nas, možda bi nam jedan takav pogled više potresao duše nego li cijeli dani raspravljanja. Hvala tajnici Fakulteta, č.s. M. Margareti Babić, koja je zbrinjavala infrastrukturu našeg zborovanja. Hvala mladim tehničarima-sjemeništarima, koji su spretno i hladnokrvno vršili svoj odgovorni posao. Za divno čudo, još su kod toga stizali da čitaju svoju propisanu lektiru.

Hvala tajniku Tjedna dru Adalbertu Rebiću. Nakon obavljenih priprema, nezgodom je bio prinuđen da lovorike svoga djela ustupi drugome. Hvala njegovu odvažnom zamjeniku mru Stjepanu Večkoviću, koji je par dana pred početak Tjedna doznao u kakvu se avanturu ima upustiti. Svoju je dionicu ispunio zaista na čudesan način.

Na kraju, napominjem da su najuporniji i najsavjesniji među nama imali prilike da u minula tri dana budu na 19 predavanja i 7 diskusija. Revnost je predavača bila preobilna: koreferati su mnogima bili duži od samih referata. Otud se iznova javila stara boljetica naših Tjedana – da smo vremenski red i raspored nemilo prekoračivali. Najviše su stradale diskusije: makar bile i produžavane, uvijek su ostajale prekratke... Ovdje osobito zahvaljujemo svim diskutantima, koji su znali svoje nazore iznijeti plastično, ponekad možda i drastično. Žalim samo što su neki na takav govor oštro reagirali: još ni sada ne razumijem – zašto je npr. riječ »revanšizam« u odnosu na jedno određeno gibanje bila protumačena kao osobna uvreda te je uslijedila reakcija, koju moram imenovati »revanš«! Nisam imao dojma, da bi na ovome skupu bilo izrazitih antifeminista. Međutim, kad bi se poneki takav protivnik feminizma u dvorani oglasio, trebalo bi da mu budemo zahvalni: jer komunikacije među ljudima pravo počinju istom onda kad izbije na javu da se razlikujemo. Prije toga, doku pušemo u isti rog (makar to bio feministički rog), nalik smo na unitarističku falangu u kojoj se nitko ni s kim ne susreće niti dijalogizira, nego rame uz rame srljamo naprijed – ali nemamo ni oka ni srca jedni za druge. Mislim da na Tjednu nije pala nijedna uvreda na račun ženskoga spola. A jer je tema uvrede bila pokrenuta, onda – mislim – moraju sve poštene i plemenite žene u Hrvatskoj biti uvrijeđene i osramočene od strane porno-smeća, što ga neke novinske kuće – među njima i zagrebački »Vjesnik« – rigaju u hrvatsku javnost. Feministkinjama, koje u tom bljutavom zagađivanju moralnog okoliša ne osjećaju ništa uvredljivo, mogu ovdje izreći samo sažaljenje.

Zaključna riječ ovoga Tjedna neće prerasti ni u kakvu proklamaciju ili deklaraciju. Naša nakana tijekom cijelog zborovanja nije bila paradna, nego radna: željeli smo, slijedeći smjernice Ivana Pavla II, dozvati si u pamet pod kojim vidom i u kojem pravcu treba danas promicati DOSTOJANSTVO ŽENE. U tome pogledu, Uzoriti g. Kardinal iznio je pred nas niz načela koja su za dnevnu praksu doslovce normativna. Ipak, moramo priznati, ovaj nas je Tjedan suočio s problematikom u kojoj gotovo ništa nije moguće doreći sasvim do kraja. Pri tom je najbolnije, što protiv dostojanstva žene griješimo svi bez iznimke – i muškarci i žene. Preksinoć se opravdano tužila mlada studentica medicine, što na svome fakultetu ima profesora pred kojim se mora dokazivati – da nije »glupača«. Ali bi dobro učinila, kad bi prebrojila koliko na tom istome fakultetu ima profesorica pred kojima, kao djevojka, mora s mnogo više muke dokazivati svoju talentiranost. Uz to, trebalo bi da svrne oko na priličan broj svojih kolegica koje doba studija provode na veoma neodgovoran način: nije li njihova lakomislenost glavni krivac zbog kojega se cijelom naraštaju, u prvome redu ženskom spolu pridaje etiketa glupavosti?! Sve nas ovo navodi da svoj govor o DOSTOJANSTVU ŽENE i o ženskim pravima povežemo s DUŽNOSTIMA, koje iz uzvišene svrhe ženskoga bića proviru. U ovome pogledu zaslužila je da bude spomenuta njemačka obraćenica Christa Meves, poznata i u našim krajevima preko publikacija dra Ivana Zirduma. U njezinim mnogobrojnim spisima nema feminističkog deklamiranja, ali je posvud vidna moralna strana ove izvanredne žene. Nažalost, ni njezino ime ni sâm termin dužnost nisu kod ovoga Tjedna došli do izražaja.

Na rastanku, podsjetio bih vas na početak Biblije – gdje čitamo da je žena bila posljednja stvorena. Nije li ta pojedinost itekako značajna? U ženi, eto, imamo posljednji potez stvaralačke desnice Svevišnjeg, u njoj je »potpis« Boga-Umjetnika koji sebe iskazuje u stvorovima. Smijemo je, dakle, gledati kao

remek-djelo i vrhunac Božjeg stvaralaštva. Svojevremeno je Henri Pinard de la Boullaye tako obilježio Isusovu i našu Majku Mariju; no u određenom smislu vrijedi ta oznaka za ženu općenito. Zbog toga je, prema vrijednom priopćenju dra Stjepana Kušara, žena uistinu pralik i prauzor svega čovječnog u čovjeku. Nije bilo vremena da te vidike raspravimo kako zaslužuju: trebalo je ispod biblijsko-teološkog stavka otkriti metafizičke uvjete toga »primata« žene u čovječnosti. Zbilja, negdje u samoj antičkoj srži, žena je drukčija i čovječnija od muškarca. Filozofski bi se moglo reći: ženski stil čovječstva nije posve istoznačan s muškim, nego je analogan, tj. u čemu smo si (kao ljudi) slični – takvo je da se baš u tome razlikujemo... U tom je osnovica našeg istinskog zajedništva, u tom je i temeljni zakon našeg uzajamnog poštovanja. Očito je da na ovome području – teorijski – treba još mnogo, mnogo istraživati. Međutim, u praksi, dužni smo tek jedno: pretjecati jedni druge u ljubavi. Počeli smo to negdje u Pavlovo doba; ali još uvijek smo daleko od ideala.

Hvala